

Om oss och arbetet:

Vi är fem SLU studenter som går första året på programmet Agronom - Landsbyggsutveckling som har gjort detta arbete. Vi fick i kursen Lokala Perspektiv i uppgift att fördjupa oss på en ort och dess lokala utveckling. Vi blev tilldelade Örbyhus och valde sedan att fokusera på REKO-ringen. För att få en inblick i REKO-ringen har vi gjort en enkät som Isabelle Axelsson hjälpt oss publicera i REKO-ringens Facebookgrupp och där fick vi sammanlagt in 16 svar. För att få ytterligare information om REKO-ringen skickade vi även frågor till Isabelle Axelsson samt ett par som är producenter via mail.

Texten som följer nedan är det vi som grupp har redovisat inför vår klass. Vidare gjorde alla fem varsin egen individuell (mindre) uppsats som bygger på samma material, men som ej är med i detta dokument.

Del 1 Allmän fakta om Örbyhus

Antal invånare: 2190 (90% som bor i Örbyhus pendlar till sitt arbete, endast 10% jobbar i orten) Med upptåget som går genom samhället tar det 40 minuter till Gävle och endast 26 minuter till Uppsala.

Arbetsgivare, företag, näringsliv:

I Örbyhus finns mataffär som är post- och apoteksombud, möbel- och färgaffär, ett par pizzerior och restauranger, bilverkstad samt jordbrukare och matproducenter.

Jordbruk, skogsbruk och fiske är den största näringen, tätt följt av byggbranschen samt verksamhet inom ekonomi, juridik, vetenskap och teknik.

De största arbetsgivarna i Örbyhus är Örbyhus skola, äldreboendet och ICA.

Offentliga tjänster:

Skola, sporthall och vendelbadet med inomhus och utomhusbad, bibliotek, distriktsköterska, äldreboende och hemtjänst

Föreningar, civilsamhälle:

Framtidsfabriken, ÖTV Företagarförening, Utveckla ÖTV, REKO-ringen

Pensionärsföreningar, biodlarförening, trädgårdsförening, musikcentrum, idrottsföreningarna, olika kyrkor och samfund.

Mötesplatser:

Förutom redan nämnda näringsliv, föreningar och offentlig verksamhet finns det i Örbyhus många möjligheter för en aktiv fritid med idrottsplats, fotbollsplaner, skateramp, golfbana med mera som också tjänar som mötesplatser. Det finns idrottsklubbar för innebandy, fotboll, friidrott och golf.

Projekt: Utveckla ÖTV driver följande projekt i Örbyhus: Framtidsfabriken, Utvecklingsplanen 2025, Omställningsambassadörer som ska inspirera sin omgivning till att bli mer medvetna konsumenter, Kvartalsfika där medborgare i Örbyhus får möjlighet att träffa och diskutera med de lokala politikerna.

Resurser, sevärdheter (natur, kultur):

Några kilometer från orten Örbyhus ligger Örbyhus slott där kung Erik XIV dog, förgiftad av sin bror Johan III som efterträdde honom på tronen.

Utanför Örbyhus finns också naturreservatet Florarna som är Uppsala läns största naturreservat.

Del 2:

Inledning:

Vi valde att fokusera på REKO-ringen som aktör i Örbyhus, som då från början startades av föreningen ÖTV som samlade producenter som ville sälja direkt till konsumenter och sedan har fler producenter anslutit sig tillsammans med fler konsumenter.

Vår centrala frågeställning är:

HUVUDFRÅGA:

Hur påverkas de sociala strukturerna i Örbyhus av REKO-ringen?

Som kan delas upp i en några delfrågor, vilket vi gjorde.

REKO-ringen som mötesplats:

- Informella möten och samtal, där nya kontakter och stärkta relationer kunde ske, enligt enkätsvaren hade de flesta fått nya/bättre kontakter.
- Via dessa informella möten kunde kanske det sammanbindande sociala kapitalet stärkas i Örbyhus, en förutsättning för mobilisering. Här skulle kanske ett sammanband kunna dras till nedläggningshoten mot Vendelbadet, ett ämne som enligt Isabelle diskuterades mycket på REKO-ringens utlämningsställen mellan konsumenter och producenter. Senare kallade ÖTV till ett stormöte för att förhindra nedläggningen, vilket de i slutändan stoppade. Även om REKO-ringen inte kan tillskrivas som enskild orsak kan den som mötesplats kanske varit bidragande till att stärka det sociala kapitalet vilket möjliggjorde en mobilisering.
- REKO-ringen som försörjningsstrategi, kopplat till livelihoods begreppet. REKO-ringen är ju ett avvikande sätt som försörjning för lantbrukare än det konventionella med mellanhänder. Av de producenter vi pratat med verkar dock inte den direkta ekonomiska vinningen vara det främsta syftet till att medverka i ringen. Flera påpekar att de tycker om kontakten och mötet med kunden, samt att vissa har en gårdsbutik men att detta blir mer reklam för deras verksamhet.
- Vilka deltar och varför?

DELFRÅGOR:

Vilka människor är det som driver och deltar i REKO-ringen och varför är det så?

REKO-ringens olika delar

Jag ska börja att prata om REKO-ringens olika delar för att ge en bild av hur den fungerar. Och vi har delat upp det i tre olika delar: Styrning, Producenter o Konsumenter

Styrning:

REKO-ringen bildades 2017 där den lokala utvecklingsgruppen ÖTV var med och tog initiativet. Det bildades en Facebook grupp och där sker nu den främsta kommunikationen mellan konsumenter och producenter.

För att få information om Reko-ringen har vi som sagt dels gjort en enkät som vi delat i Utveckla ÖTVs Facebookgrupp, där vi har fått in 10 svar, på de få dagar den varit upplagd.

Vi har även ställt frågor till Isabelle Axelsson som har varit med och utvecklat organisationen. Samt skickat frågor till ett bondepar som är producenter i REKO-ringen.

Producenter:

I rapporten *Sveriges förändrade lantbruk* (SLU, 2020) går det att läsa om att REKO- ringarna har fått ett uppsving under 2018-2019. Enligt SLUs rapport har all typ av direktförsäljning till konsumenterna gjort det möjligt för större ekonomiska vinster. För producenterna i den här REKO-ringen är det dock inget som lyfts fram. Producenterna går vanligtvis plus minus noll och i bästa fall gör de en ekonomisk vinning.

Den främsta anledningen för producenternas deltagandet i den här REKO-ringen är det sociala värdet som finns i att ha en direkt kontakt med konsumenterna, Samt bidragandet till den lokala utvecklingen och marknadsföring för sig själva.

De producenter som är aktiva i den här REKO-ringen är främst mindre deltidjordbruk där annat lönearbete sker vid sidan om jordbruket. Medverkandet i REKO-ringen möjliggör då att behålla småskaligheten. Dock är intäkterna från REKO-ringen inte tillräckliga och annat lönearbete parallellt krävs.

För producenterna har det blivit lättare att sälja direkt till konsumenterna i och med sociala medier och REKO-ringar. Detta är även något som stöds av de bondepar vi har skickat frågor till och svaren i enkäterna.

Konsumenter:

I vår enkät uppger konsumenterna att anledningen till att de väljer att handla genom REKO-ringen är för att stötta de lokala producenterna, de tycker det är bättre för miljön och hälsan och att det är trevligt med den sociala kontakten. För konsumenternas del är REKO-ringen ett smidigt sätt att komma i kontakt med producenterna och de slipper åka ut till eventuella gårdsbutiker.

Genusaspekt

- främst kvinnor som levererar och handlar i REKO-ringen samt administrerar den.
- företagande: kvinnor har oftare mer än bara ekonomiska incitament för att vara företagare (Gunnarsdotter, Yvonne. 2005. *Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap. Den svenska Landsbygdens omvandling ur Locknevis perspektiv.* Sveriges Lantbruksuniversitet Uppsala)

Drivandet av REKO-ringen sköts främst av kvinnor. Detsamma gäller i stor utsträckning konsumenterna och producenterna där män utgör 25% av producenterna och 30% av konsumenterna. Det är dock viktigt att poängtera att producenterna oftast utgörs av par men att kvinnan oftast är den som sköter arbetet kring REKO-ringen. Kanske är detta för att kvinnor ofta inriktar sitt entreprenörskap på ett plan som handlar mer om att ta hand om och bygga relationer och att omsorgsaspekten är mer i centrum? Katarina Petterson diskuterade i sin artikel *Vidgade vyer visar verksamheter* att kvinnor och män utvecklar sitt entreprenörskap på olika sätt i olika branscher. Kvinnornas entreprenörskap är oftast mer relationellt, drivkraften och fokuset är inte den ekonomiska aspekten utan till exempel av bygga relationer eller att lösa samhällsproblem.

Detta skulle alltså kunna vara en förklaring till att majoriteten av delarna i REKO-ringen består av kvinnor. Kvinnorna i paren lägger större vikt vid att erbjuda närproducerad mat även om de inte tjänar mycket på det. Alltså är deras incitament med ringen relationella och inte ekonomiska.

Isabella nämner också att de producenter som är med i REKO-ringen är med pga idealistiska skäl vilket stämmer överens med det föregående påståendet.

Klassaspekt

- alla har inte råd, för att välja REKO-ring krävs kapital (kunskap, ekonomisk möjlighet). Om man som Isabelles vän väljer att ändå handla i REKO-ringar trots att man inte har så mycket pengar krävs det att man tycker det har värde, socialt och/eller miljömässigt. Detta kan i sin tur återigen kopplas till genus, då detta skulle kunna vara vanligare hos kvinnor att värdesätta.

Vi har varit intresserade av vilka det är som handlar från REKO-ringen, bland annat utifrån ett klassperspektiv. Vi har inte ställt någon fråga om inkomst i formuläret, då det kändes för personligt, men vi frågade Isabelle som medgav att inte alla har de ekonomiska möjligheterna att handla från REKO-ringen. Hon tog däremot sin kompis som exempel, som trots sin begränsade ekonomi väljer att handla några få saker från REKO-ringen, då hon värderar de miljömässiga och sociala aspekterna högt. Detta vittnar om att det krävs ett visst ekonomiskt kapital för att kunna vara konsument hos REKO-ringen, och om man har det sämre ekonomiskt ställt så krävs stor medvetenhet kring frågor som lokalsamhället, närproducerad och miljön för att man ska prioritera att handla från REKO-ringen. Detta kan återigen kopplas till genus, då dessa värden generellt är något som kvinnor oftare är insatta i och tar ansvar för.

Inflyttade

- hittills är alla som svarat på vårt formulär inflyttade

- styrelsen för Framtidsfabriken är 7 personer, varav 5 är inflyttade och resterande 2 är hemvändare

Vi kollade även på om de som deltog i REKO-ringen var från Örbyhus eller om de var inflyttade till området. Alla som deltog i vårt formulär var inflyttade och styrelsen för Framtidsfabriken, som startat REKO-ringen, består av 5 inflyttade. Resterande två är hemvändare, vilket innebär att de är från Örbyhus, men sedan migrerat därifrån för att sen återvända. Alla deltagare vi fick kontakt med var alltså antingen inflyttade till Örbyhus eller hemvändare.

Enligt rapporten om nätverk och strukturer i Värmlands regionalpolitik av Forsgren och Lindgren kan det vara svårt att komma in i viktiga sociala nätverk när man är inflyttad i en bygd. På så sätt skulle kanske REKO-ringen kunna hjälpa till att integrera nyinflyttade människor, eftersom flera av våra informanter menar att REKO-ringen har skapat nya sociala kontakter. Samtidigt kanske det inte handlar så mycket om integrering, utan snarare gruppering, då vår data indikerar att det främst är inflyttade som deltar i REKO-ringen.

Rapporten om Värmland illustrerar hur det finns ett slags motstånd mot inflyttade som kommer med nya idéer och perspektiv, eftersom att det platsbundna kapitalet värderas högt. Om du inte har rötter i bygden kan det därför bli svårt att tas på allvar och göra din röst hörd, och kanske kan detta även appliceras på Örbyhus.

Eldsjälar och personer som driver nya tankar och utvecklingsidéer är ofta inflyttade, vilket styrelsen för Framtidsfabriken vittnar om. Att alla våra informanter antingen är inflyttade eller hemvändare kan vittna om en ny drivande utvecklingskraft i bygden. Men om man applicerar resonemanget som framgår från informanter i Värmlandsstudien så skulle detta kunna bli ett hinder för utveckling i hela bygden, då det platsbundna kapitalet kan upplevas som väldigt viktigt. Det kan finnas ett motstånd i att lyssna på eller anpassa sig efter människor som kommer som "outsiders" och detta skulle kunna vara ett hinder för att REKO-ringen ska växa och nå fler människor i Örbyhus.